

LETO X.

16. MARCA 1957.

ŠTEV. 209.

NACISTI NA DELU

"Pravica je spregovorila." Tako se glasi naslov vesti v današnjem KLICU TRI GLAVA, da je vrhovno sodišče Avstrije odločilo, da sta v sodnih in upravnih krajih Koroške, Štajerske in Gradiščanske, kjer prebivajo Slovenci ali Hrvatje, slovenščina in hrvaščina, poleg nemščine, uradna jezika. S tem bi izgledalo, da so koroški Slovenci in gradiščanski Hrvati dosegli priznanje v skladu z avstrijsko državno pogodbo in da bo odslej vladalo med njimi in ostalimi avstrijskimi državljani prijateljsko in demokratično sožitje. Toda, kot vedno, ena lastavica še ne pomeni spomladi. Kljub temu, da bi moglo biti avstrijskim državljanom nemškega po rekla tako sožitje v veliko korist in da bi to moglo dvigniti ugled Avstrije na evropskem in svetovnem političnem področju na zavidljivo višino, avstrijske oblasti omahujejo z ukrepi, ki bi jih lahko druge srednjeevropske države jemale za vzgled.

Pred dobrim mesecem je z dovoljenjem oblasti ponovno zaživela v Celovcu ekstremistična Heimatdienst, ki je bila pred vojno poznana kot Haimatbund. Ta organizacija je sistematično nastopala proti kakršnimkoli pravicam koroških Slovencev in predstavljala pravo gnezdo avstrijskih nacistov, ki se niso v svojem delovanju niti najmanj ozirali na določbe državne ustave. Ta Heimatdienst se niti sedaj ni za dlako izpremenila od Heimatbunda in čim je "pravica spregovorila", je poslala vsem avstrijskim listom v objavo protest proti razsodbi vrhovnega sodišča. A da bi svoj protest podkrepili, so "neznanci" potrgali dvojezične napise v Celovcu, Pliberku in Železni Kapli. Policija storilcev "ni mogla" izslediti...

Država, ki se proglašja za nevtrarno in ki se za svojo svobodo more zahvaliti samo uvidevnosti in naporom demokratskega Zapada, je v resni nevarnosti, da z dovolitvijo takih dogodkov zapravi zaupanje, ki jo vanj polagajo zapadne sile. Očividno ni avstrijskim oblastem dovolj, da je Avstrija za las ušla razkosanju in izgubi Koroške in Gradiščanske, ki ju je obdržala predvsem zaradi obstoječega komunističnega režima v Jugoslaviji - kot se je tudi zgodilo s Trstom in Gorico. Na mesto, da bi se trudile, da bi ob meji komunističnega bloka ustvarile državo z zglednim demokratskim redom, katere bi ji druge večnarodne države v Evropi mogle zavidati, dajejo potuho nacističnim elementom, ki so že enkrat izkopali Avstriji grob.

To je dober nauk tudi za one Slovence, ki razširjajo po Koroškem propagando za samostojno slovensko državo in skušajo naše ljudi še bolj zvesti ter s tem izpostaviti nacistični nevarnosti, kateri se lahko postavi po robu samo tako velika zajednica kot je Jugoslavija. Nerojene samostojne slovenske države se niti na čisti niti ostali šovinistični Avstrijci ne bodo ustrašili.

KLIC TRIGLAVA ima topot priliko objaviti mišljenje uglednega slovenskega javnega delavca v Djeršah, poslednji slovenski fari na skrajni severni slovenski na rodni meji na Koroškem, ki je ob priliki koroškega plebiscita leta 1920. glasoval za združitev z Jugoslavijo. Čeprav njegovega imena ne morem priobčiti, menim, da so njegove misli dovolj močan memento vsem, ki se nerealistično zaletavajo v Jugoslavijo in slabijo slovenske pozicije v zamejstvu. Kakršnokoli že naj bo mišljenje med nami o bodočih odnosih med Slovenci in ostalimi jugoslovanskimi narodi, mi si ne moremo privoščiti lagodnega igranja z narodovo usodo, zlasti pa še ne sedaj, ko je Jugoslavija pod komunističnim režimom in je njena akcija že za to toliko šibkejša. Dopis, ki je objavljen na drugi strani, sem namerno pustil nedotaknjen, ker je na koncu koncev važna vsebina ne pa način prednašanja. Upam, da to ne bo nikogar motilo.

Urednik

"ČE BO SLOVEN Z BRATI"

V Finžgarjevem romanu "Pod svobodnim soncem" stoje besede: "Velik bo Sloven, mirno bo živel v svojih hišah, svobodno sonce mu bo svetilo leto in dan, če boslo žen z brati. Inače pride tujec, postavi mu nogo na tilnik in svoboden narod po = stane rob." - Besede vredne, da si jih Slovenci in sploh Slovani zapišemo v spo = min in v srce. Sloga jači, nesloga tlači, pravi star pregovor.

Zgodovina nam priča: Kadar so bili Slovani nesložni med seboj, zmeraj je bi lo to v njihovo škodo in pogubo. Kako smo se leta 1912. veselili vsi Slovencizmag balkanskih kristjanov nad Turki! Nemško avstrijsko časopisje pa je pisalo druga = če. Avstrijskim Nemce tedaj zmage balkanskih junakov nad Turki niso bile po vo = lji. Govoril sem tedaj z nekim akademično izobraženim krščanskim Nemcem, ki je stal pod vtisom pisanja nemških avstrijskih časopisov in sem mu rekel: "Čas je že, da napodijo Turke iz Evrope." On pa mi je odgovoril: "Srbe je treba napoditi iz Evrope!" Z začudenjem sem ga gledal. Vedno smo smatrali Turke za sovražnike kr = šćanstva, tu pa se je krščanski Nemec potegnil za Turke proti Srbom, ki so ven = dar kristjani. A zgornje besede so bile samo izraz mišljenja, ki ga je tedaj za = govarjalo in širilo nemško avstrijsko časopisje.

In potem so nahujskali Bolgare proti Srbom. In oni so bili res nespametni dovolj, da so se dali nahujskati. In prihodnje leto, 1913, so začeli vojsko s Sr bi. Bratomorna vojska. In kaj so imeli Bolgari od tega? Izgubili so Odrin in Ka = valo in Dobrudžo! Na vseh koncih in krajih so doživeli poraz.

En zgled iz zgodovine, da se Slovani ne smemo kavsati med seboj.

Nemški jezuit Vencel Lerch je nekoč rekel slovenskemu celovškemu profesorju Hutterju: "Sreča za nas Nemce, da Slovani niste edini med seboj."

Vzemimo naš, slovenski, odnos do Srbov.

Ko so leta 1918. Lahi prodirali proti Ljubljani, kdo jih je ustavil? Pri Vrh niki jih je ustavil srbski major Švabič.

In ko so Lahi hoteli tedaj imeti Bled, je neki ameriški Srb, osebni znanec predsednika Wilsona, prepričal prezidenta, da bi bilo to krivično in je res po = tem Wilson nastopil proti laški zahtevi.

In ko je šlo za Koroško, zopet so bili Srbi, ki so podprli slovenske upravi čene težnje in zahteve. Meseca novembra 1918. so v Beljaku nalepili lepake, naj prebivalstvo ostane mirno, ko bodo ukorakale jugoslovanske čete. Enako so priča = kovali v Celovcu. Po krivdi tedanje ljubljanske Narodne vlade se ni ničesar sto rilo. Nemci so se veselo oddahnili in so 5. decembra 1918. v koroškem deželnem zbo ru napravili sklep, da se bodo proti jugoslovanskim četam bojevali. Sredi decem = bra 1918. je prodirala proti Celovcu 240 mož broječa četa s sedmimi častniki. Če ti je poveljeval srbski stotnik Mislavljevič. Večina mož in oficirjev so bilibiv ši srbski vojni ujetniki. Nemci so četo z veliko premočjo v jutranjih urah 15. de cembra nenadoma napadli in jo ujeli.

In potem je prišla velika jugoslovanska ofenziva na Koroškem od 28. majnika do 6. junija 1919, ki se je končala z zasedbo Celovca po jugoslovanskih četah. To ofenzivo so vodili generali Smiljanič, Milenkovič, Majster, Marič. Srbi so ime li že 6 let vojske za seboj. Kljub temu so šli na Koroško. Ofenziva se je popol = noma posrečila, le da je prišla za pol leta prepozno. Plebiscita ni več mogla pre prečiti. Pač pa je prišlo plebiscitno ozemlje pod jugoslovansko upravo. Brez te = ga bi bilo nedvomno pri plebiscitu 10. oktobra 1920. oddanih za Jugoslavijo še ne kaj tisoč glasov manj.

Slovenci (kot narod) imajo nedvomno dovolj razloga, da so Srbom globoko hva ležni. Niso Srbi krivi, če smo Koroško izgubili.

Nekateri so trdili, da so se srbske čete na Koroškem slabo obnašale. Renegat Šumi piše v svoji (nemško pisani) knjigi: Boj za enotnost in prostost Koroške : "Treba je ugotoviti, da so se obnašale srbske čete v Celovcu skozinskoz korektno!" Podobno piše Nemec dr. Wutte v svoji knjigi Kärntens Freiheitskampf. In ednglav nih bojevnikov za nemško zmago na Koroškem dr. Steinacher piše v svoji knjigi Feu erbrand in Kärnten: "Na čelu svojih čet je korakal v mesto (Celovec) redoljubni in pravični polkovnik Milenkovič." In v isti knjigi piše Steinacher o srbskih vo jaških vrlinah: "Srb je nenavadno hraber vojak. Živi več ko skromno, je kos naj = večjim štrapacom in je zelo, zelo hraber."

Slovenci imamo mogočne sovražnike. Od vseh strani nas ogrožajo in komaj ča = kajo, da bi si razdelili našo zemljo. Storili so to v drugi svetovni vojni. In bi pri prvi priliki, ki bi se jim nudila, takoj isto zopet storili. Kaj bi bili da = nes Maribor, Celje in Ptuj, če bi ne bili prišli v Jugoslavijo, to se pravi:

(Konec na 4. stru)

SLOVENSKI ŠTUDENTJE

Dolgo je že tega, ko so v Ameriki napovedali "Visokošolski zbornik"; tako dolgo, da sem nanj zares pozabil. Zato sem bil nekoliko iznenaden, ko mi je po = star dostavil zajetno "razmnoženino"; in to iznenadenje se je kmalu spremenilo v občudovanje, da je peščica zlasti mladih ljudi, študentov, - na prste obeh rok jih zlahka našteješ - izdala tako obsežno delo. Sto šestdeset drobno tipkanih stra ni quarto formata res niso mačkine solze, ne le kar zadeva vsebino ampak predvsem izdelavo, to je tipkanje, tisk, vezavo in podobne tehnične reči.

Duša tega zbornika je Edi Gobec, ne le po prispevkih in glavni ureditvi, am pak tudi v sami zamisli in izvedbi. Njegova prizadevanja segajo več let nazaj, zla sti pri takozvani "narodno obrambni" akciji, čije zamisel je poskušal popularizi rati po raznih begunsko-izseljenskih listih in revijah. Pri tem je kaj kmalu na letel na tipično slovensko majhnost, ki ga ni pobijala z argumenti in ni konstruk tivno kritizirala njegovih idej, (ki so potrebne kritike,) ampak se je zaletava la vanj kot človeka, ga sramotila, mu podtikala vse mogoče, lagala - z edinim na menom, da bi ga zlomila. Toda zlomila ga ni. Kajti človeka, ki je že v svoji ra ni mladosti - zdaj je star dobrih trideset let - toliko prestal in se lotil toli kih podjetij in zamisli, je težko zlomiti. Tak je moj vtis, ko sem prebral nje = gov curriculum vitae, kakor ga je v letošnjem argentinskem Koledarju objavil pro fesor Janko Sever. Brez dvoma ni majhen uspeh, delati po tovarnah, izdajati inu = rejati list, dopisovati v vse mogoče časopise, voditi obširno korespondenco, - a obenem doktorirati "summa cum laude" iz sociologije.

Pričujoči "Slovenski visokošolski zbornik 1956" je nekako nadaljevanje prej šnjega lista "Akademik", ki ga je Gobec izdajal. Kakor je bil ta list bolj oseb ni kot pa skupinski objekt, je s tem Zbornikom že podana osnova za globlje zdru ževanje slovenskih študentov širom sveta. Verjetno je, da bo letošnji, napoveda ni drugi letnik širši in tehnično boljši, čeprav pričujoči razmnoženini res ni kaj, da bi jo kritiziral.

Zbornik začenja z uvodno besedo osemdesetletnega Rev. Antona Merkuna sloven skim študentom na pot. Potem sledi goriškega Breganta "Človek in umetnost v pra zgodovinski dobi". Pistivšek iz Monakovega opisuje zgodovino slovensko-ukrajin = skih odnosov in kasneje kratko zgodovino albanske književnosti. Njegov svak Po = ljak Lubienicki govori o tristoletnici obrambe Čenstohove, njegova sestra, gospa Pistivškova; pa je orisila poljske božične običaje. Nato sledijo članki o ohrid skih ikonah in "Misli o moderni filozofiji", pa o zdravilih proti blaznosti in o troški ohromelosti. Za temi sledi Gobčev "Bog in razum" in 25 strani dolga raz = prava "O soodločanju in sodelovanju" ali, kot jo avtor označi, "kratka apologija krščanske demokracije", ki pa nima nič skupnega s političnim pojmom Krščanske de mokracije. V tem delu se nam Gobec pokaže kot sociolog. Sledi ponatis krajšega članka o univerzi in razprava o "Instrumentalizmu - razkrajalcu Zapada". Potem se zbornik spomni osemdesetletnice Rev. Merkuna.

In že smo pri poročilih študentov in o študentih iz Gorice, Trsta, Avstrije in Madrida pa Združenih držav. Izredno zanimiv je prikaz nastanka "Straže" ter nje nih razlik s Katoliško akcijo. Za krajšim prikazom knjig in listov pridemo do dru ge Gobčeve trideset strani obsegajoče razprave o narodno obrambni ideji. Ta raz prava in prej omenjena "O soodločanju in sodelovanju" sta vsekakor osrednji toč ki cellega zbornika (zavzemata eno tretjino obsega), ki terjata skrben študij in zaslužita, da se nanju Klic Triglava kasneje povrne. Poleg nekaj vmesnih pesmi bi to bila vsa vsebina.

Kaj je bil namen tega zbornika? Tu pogrešam popolno jasnost, čeprav uredni kov uvod nakaže, da naj bi šlo predvsem za izmenjavo misli in prispevkov med vse mi slovenskimi študenti izven domovine. Toda nič ni točnega, česa naj bi se pi = sci vse lotevali. Že ta prvi zbornik kaže silno raznovrstnost snovi, ki se pone kod kaj malo ali nič ne dotika slovenske problematike. Govora je o več urednikih, zastopnikih vsake organizirane študentske skupnosti. Zdi se mi, da bo njihova na loga čisto tehnična, kajti dvomim, če bo mogoče doseči neko skupno smer, ki bou smerjala skupne napore proti (kateremu?) cilju.

Šibkost te akcije utegne ležati prav v pomanjkanju organizacije. To najbrž ne bo nikjer bolj občutljivo kot prav pri denarju, razen če misli Edi Gobec še naprej nositi levji delež stroškov. Toda po drugi strani je tak miselni forum mo žen verjetno prav zato, ker ni vezan na nobeno staro ali novo nastajajočo organi zacijo, ki poleg vseh dobrih strani lahko kaj kmalu žrtvuje mladostno navdušenje in idealizem neizogibnemu organizacijskemu formalizmu in zavisti. Tudi bi bilo takšno organiziranje vseh študentov tehnično neizvedljivo, ker resnično obstoja

med njimi "nekrščanska džungla" idej, kot je te nerazumljive razlike pred časom v širšem smislu označil nek dopisnik v Klicu. Dokler namreč organiziraš študente čisto strokovno, bi še šlo, čeprav menda na kaj takega pri Slovencih sploh nik = dar ni bilo moč misliti. Kakor hitro pa seveda ta "poklic" vežeš na ideologijo in to ideologijo na džunglo sekt, potem organizirana povezava ni le nemogoča ampak tudi brez smisla, ker vendar prvotni namen - povezati študente zaradi obrambe študentskih koristi - izgubi svoj pomen. Da je takšen namen v obstoječih razmerah nepotreben in nemogoč - saj so na vsaki univerzi strokovne študentske organizacije - je jasno. Potemtakem tudi odpade potreba po skupni organizaciji, v kolikor ta ne bi bila ideološka, - a ta - kot sem rekel - ni možna. Vsekakor začarani krog...

Ne vem, če se je Edi Gobec vsega tega zavedal. Je prav mogoče, da ga je lepa ideja zanesla in zdaj plava z njo. Toda slejkoprej bo naletel na težkoče, če si ne bo on sam in peščica njegovih začetnih sodelavcev o vsem tem na jasnem. Začetna improvizacija v glavnem ni bila težka - razen da je izpraznila njegov žep in je morda uspela prav tako, ker je bila improvizacija. Toda pri tem ne bo moglo obstati. Težave pridejo, ko gre za sistematično nadaljevanje, ko je treba graditi na temelju. Bojim se, da je tu celo temelj celotne akcije neizdelan.

Sicer pa idealnemu izdajatelju - najboljše želje, da bi uspel.

P.

"ČE BO SLOŽEN Z BRATI!" (Konec z 2.strani)

Če bi bili ostali pod tujo nadoblastjo? Bili bi isto kot so Beljak in Celovec in Velikovec in Pliberk. Štajerska Slovenka je rekla: "Če bi mi Štajerci ne bili prišli v Jugoslavijo, bi bili danes isti re veži, kakor so koroški Slovenci!"

In kaj bi bilo n.pr. s Prekmurjem, če bi bilo ostalo pod Madžari? Bilo bi zapi sano narodni smrti.

In kaj se dogaja na Koroškem? Kar gre v mesta, se skoro vse ponemči, pa tudi na deželi slovenstvo propada in umira.

Eden, ki je 10.okt.1920.
glasoval belo (*)

(*) Glasovnice za Avstrijo so bile zele = ne, one za Jugoslavijo pa bele.

JUGOSLAVIJA IN NJENI ODNOSI

26.februarja je govoril v jugoslovanski skupščini zunanji minister Koča Popović, odn. kot se uradno naziva: sekretar za zunanje zadeve. Ob tej priliki je obrazložil jugoslovanske odnose napram Vzhodu in Zapadu. Zagovarjal je stališče nepripadanja kateremukoli bloku in s tega vidika obtožil Sovjetsko zvezo, da dela Jugoslaviji neprilike, ker se noče pridružiti "socialističnemu taboru" in vzdržuje lastne zveze z Zapadom. A to kljub temu, da podobno politiko "koeksis tence" z drugimi državami - vključno kapitalističnimi - vodi Sovjetska zveza sama. Kot primer je navedel Bulganinovo pismo Adenauerju, v katerem se zavzema za dobre stike med Zapadno Nemčijo in SSSR. A kar se tiče "socialističnega tabora", je Popović izjavil, da ni moč z nobenimi ideološkimi argumenti dokazati, da je "tabor" nujna oblika sodelovanja, v ka =

teri morajo sodelovati vse socialistične dežele. "Glede na vpliv SSSR in njeno dejansko vodilno mesto v Vzhodni Evropi so od dejanskih odnosov SSSR napram Jugoslaviji v marsičem odvisni tudi položaji ostalih vzhodnoevropskih dežel z našo deželo," je dejal Popović. Poudaril je dobre odnose s Poljsko in slabe odnose z Albanijo.

Govoreč o odnosih z Rusijo, se je Popović pritožil, da delajo sedaj Sovjeti ovire pri trgovinskih odnosih in da so nastale težave tudi s kreditom, ki so ga Rusi obljubili za izgraditev prvega kombinata aluminija. Kredit hočejo sedaj odložiti za tako dolgo dobo, da je za Jugoslavijo postal brez pomena.

Glede odnosov z zapadnimi državami, obstojajo tudi tu gotove težave "največkrat v zvezi z nerazumevanjem položaja naše dežele izven blokov". Druga težava pa "izhaja iz očitkov nekaterih zahodnih krogov do naše družbene in politične ureditve". Pri tem je poudaril, da "mitu ne moremo dopustiti nobenega vmešavanja v naše notranje zadeve".

Odnosi z Grčijo, Italijo, Avstrijo, Anglijo in Francijo so se ugodno razvijali. Enako tudi z Združenimi državami, "ki nam je tudi letos nudila dragoceno pomoč v potrošnih predmetih". Jugoslavija je zainteresirana na dolgoročnih ekonomskih dogovorih. Popović je izrazil obžalovanje, da ni prišlo do Titovega obiska Združenim državam "iz znanih razlogov, ki niso bili odvisni od nas".

Kot so jugoslovanski časopisi poročali, je skupščina sprejela Popovičev govor z "navdušenim aplauzom". Tako pa ga ni sprejela moskovska PRAVDA, ki je že odprla svoj napad v trenutku, ko to poročam. BORBA in POLITIKA ji tudi topot nista ostali dolžni.

(ds)

ŠOLA V HIŠI ZAROTNIKOV

((Prva dva predavanja na seminarju, ki ga je priredila FABIAN SOCIETY pod na slovom "The new look in Eastern Europe" (Nova smer v Vzhodni Evropi), sta bila objavljena v pretekli številki.))

HUGH SETON-WATSON, profesor ruske zgodovine in pisec številnih knjig o Vzhodu in Evropi, je predaval o izpremembah, ki so postale zadnje čase vidne v Sovjetski zvezi. Da bi bolje razumeli te pojave, je v glavnih črtah orisal notranji ustroj in razvoj Sovjetske zveze ter naštel šest faktorjev, ki igrajo pri tem bistveno vlogo: 1) Kmetje; 2) Ne-ruske narodnosti; 3) Delavski razred; 4) Visoki sloji; 5) Mlada generacija v visokih slojih; in 6) Gospodovalci.

1) Kmetje. Kmetje predstavljajo 55 odstotkov prebivalstva, od katerih jih je okrog 40 odstotkov zaposlenih v poljedelstvu, pri tem 37 odstotkov v zadrugah. Cilj komunistične vlade je vedno bil izpreobrnitev kmetov v delavce, kajti v skladu s komunističnim naukom kmetje nimajo mesta v komunistični družbi. Da bi to dosegli, komunisti stalno vsiljujejo industrializacijo, kar pa nujno predstavlja dolg proces. Med tem pa je treba pritiskati kmete k tlom in ravnati z njimi kot z drugorazrednimi državljani. V Rusiji so ta pritisk izvajali z deportacijami, nizkimi odkupnimi cenami poljedeljskih proizvodov in z omejitvijo lastnine privatne kmete na minimum. Istočasno so ustanovili kmečke delovne zadruge, ki pa so od povedale, ker kmetje enostavno niso dali od sebe istega kot bi dali, če bi delali na svojem in zase. Vse bolj je zato nastajal problem, kako doseči večjo proizvodnjo v zadrugah, toda šele po Stalinovi smrti se je odnos do kmetov nekoliko izprememnil. Cene poljedeljskih izdelkov so dvignili, tako da se ni več izplačalo obdelovati samo zasebne vrtove in je delo v zadrugah prinašalo gotov dobiček. To da komunisti še vedno ne smatrajo kmetov za del "nove družbe". Zadruga namreč ne nadzorujejo kmetje sami, ampak partija, ki zagotavlja sprovajanje vladine politike. Cilj partije pa je ustvaritev novega agrarnega razreda, kar sedaj poskušajo v praksi v Sibiriji in Kazakstanu, kjer na surovi leđini organizirajo državne farme, na katere prihajajo predvsem ljudje iz mesta. Kampanja za pridobivanje prostovoljcev, ki bi odšli na te farme, je v polnem teku in človek bi sodil, da je ta poskus poljedeljske proizvodnje precej uspešen.

2) Ne-ruske narodnosti. Ne-ruske narodnosti, vključno Ukrajinci, predstavljajo 40 do 45 odstotkov vsega prebivalstva. Za časa Stalina se je vršilo načrtno porusovanje in deportacije celih narodov so predstavljale sestavni del te politike. Zgodovina ne-ruskih narodov je bila na novo napisana, tako da so v njej igrali Rusi vodilno vlogo, zlasti kar se tiče "osvoboditve" teh narodov. Po Stalinovi smrti, pa je prišlo tudi tu do izpremembe. Ukrajinci so naenkrat postali "drugi najvažnejši narod za ruskimi brati" in politika porusovanja se je ustavila. To velja tudi za baltijske narode. Veliko število deportirancev se sedaj želi vrniti v rodne kraje - kolikor jih je še ostalo.

Kazakstan in Georgija sta najboljša primera tega porusovanja. Zlasti v Kazakstanu so Kozaki v manjšini zaradi svoječasnega priseljevanja Rusov in Ukrajincev. Poznano je, da je prišlo lani do demonstracij v Georgiji, katerih vzrok je bil v trenju med domačini in priseljenci. Politika zlivanja narodnosti - kot jo n.pr. poznamo v Združenih državah - se v Sovjetski zvezi ni obnesla zaradi kompaktnosti narodnih skupin. Toda kljub temu ni verjetno, da bi ta faktor lahko sam odločilno vplival na zrušitev komunističnega režima, ker so Rusi še vedno v premoči.

3) Delavski razred. Delavci predstavljajo 32 odstotkov prebivalstva. Medtem ko je število prebivalstva naraščalo pred vojno za okroglo tri milijone na leto, je vojna ta proces tako vznemirila, da predstavlja pomanjkanje delovne sile sedaj že pravi problem. Medtem ko so pred vojno uporabljali mase delavcev za dosego gotovih ciljev, morajo sedaj podvzemaniti mere, da dvignejo produktivnost vsakega posameznika, kar pomeni, da morajo dajati delavcem gotove ugodnosti, da bi iz njih izvlekli čim večji delovni učinek. A to pomeni, da režim sedaj ne more več iti mimo delavcev in jih uporabljati kot figure na šahovski deski, kot se je to godilo pred vojno.

4) Visoki sloji. Pod tem komunisti razumejo "delovno inteligenco", kar v preprostem jeziku pomeni umske delavce, katerih je v SSSR okrog 30 milijonov. Delijo se na tri skupine: višje državne uradnike, direktorje in intelektualce. Vse tri skupine imajo približno enak pogled na življenje in predstavljajo nekako "državno buržuazijo" - kar pa ni istovetno z vladajočo kasto, ki je utelešena v partiji. Med enim in drugim vlada gotov prepad: medtem ko vplivajo na "državno buržuazijo" predvsem funkcije in z njimi povezane naloge, igra pri partiji najvažnejšo vlogo "ideološka čistost". A ker vlada ta razdor pri vrhu - blizu osrednje

oblasti -, ga je tudi lahko bolje zaznati in občutiti.

5) Mlada generacija v visokih slojih. Ljudje, ki danes drže oblast v SSSR, so prišli na položaje pred okroglo tridesetimi leti. Med njimi in njihovimi otroci, katerim pot do položajev ni tako lahka, vlada gotovo nesoglasje. Ti otrocivi dijo, kaj se dogaja in smatrajo, da za to ne nosijo nobene odgovornosti. Izrazi nezadovoljstva med študenti, ki smo jim bili nedavno priča v raznih sovjetskih mestih, govorijo zelo zgovorno o tem nesoglasju.

6) Gospodovalci. Za časa Stalina je bila partija in njen aparat vsemočna. Po njegovi smrti in zlasti od 20. kongresa dalje pa je prišlo do gotovega slabljenja te moči. Predvsem je to vidno v pogledu tajne policije, ki nima več tako prostih rok kot jih je imela pred likvidacijo Berie. Seveda, dejstvo, da je n.pr. gen. Serov še vedno na svojem položaju, ne smemo izpregledati. Toda gotove stvari so se izpremenile, zlasti kar se tiče prisilnega dela, ki ga postopoma ukinjajo.

Odnosi med partijo in vojsko so nedvomno važni in zabeležiti je treba, da se di gen. Žukov v politbiroju in da je kandidat za prezidij. Nikdar poprej ni sedel na tako visokem partijskem položaju človek, ki je bil vojak vse svoje življenje. Toda težko je reči, da je bilo to storjeno samo zato, da se da vojski večji poučarek. Vojska nedvomno nasprotuje obstoju posebne partijske politične vojske, MVD, in sistemu protivohunske službe v vojski, ki jo ne nadzoruje vojska ampak MVD, to da zaenkrat ni znano, ali je prišlo v tem pogledu do kakih izprememb, niti ne, če je vojska tako izpremembo zahtevala. Ukinili pa so "karanteno" za vojake in oficirje, ki se vračajo v Rusijo s službe v satelitskih deželah, kjer so jim politični komisarji "pretolmačili" vse, kar so videli in slišali na tujem v luči "marksizma-leninizma". To je tudi vzrok, da so se vesti o dogodkih na Poljskem in Madžarskem hitro razširile med sovjetskimi ljudmi in da je prišlo do tega, da n.pr. študentje niso verovali uradni razlagi teh dogodkov.

Prof. Seton-Watson je na podlagi vsega tega zaključil, da obstojajo v Sovjetski zvezi gotovi pogoji, ki diktirajo notranje izpremembe, čeprav bi bilo napačno misliti, da predstavljajo kako osnovo za krvavo revolucijo.

Kakšen vpliv ima lahko vse to na sovjetsko zunanjo politiko? - Lahko bi rekli, da se bo "državna buržuazija" na splošno zavzemala za normalne odnose s tujimi državami, medtem ko je partiji še vedno veliko na tem, da razširi komunistično področje in komunizem. Kar se tiče vojske, igrajo zanj najvažnejšo vlogo strateški pogoji. V tej luči je tudi treba gledati na sovjetske poteze v Evropi in Aziji. Medtem ko bi bila n.pr. vojska verjetno zadovoljna, da v svrhu varnosti obdrži svoja oporišča v vzhodno-evropskih deželah neglede na režime, ki jih te dežele imajo, bi partija upostavitve nekomunističnih režimov nedvomno smatrala za ideološki udarec. Politični oziri igrajo pri sovjetskih voditeljih mnogo večjo vlogo kot pa vojaški. Vprašanje je zato, ali bi že iz tega razloga Sovjeti mogli dovoliti združitev vzhodne in zahodne Nemčije, ko pa je jasno, da bi sedanji režim v vzhodni Nemčiji ne mogel obstati? Mar morejo koncesije Zapada predstavljati za Sovjete zadostno vabo, da prebolijo tak ideološki udarec?

Kar se tiče Azije, je precej jasno, da tu ne gre za zasledovanje strateških ciljev, ker bi vsake nadaljne obveze Rdeče Armade mogle negativno vplivati na gospodarsko stanje doma. Gre za čisto ideološko stvar - za posredno razširitev komunističnega vpliva. A kar se tiče odnosov med SSSR in Kitajsko, je prof. Seton-Watson menil, da ti zavisijo predvsem od obsega pomoči, ki jo morejo Rusi nuditi Kitajcem. Rusija je gospodarsko trpela že pred prvo svetovno vojno, nato v letih okrog 1930, ko je vladala velika lakota, in za tem v drugi svetovni vojni. Koliko gospodarske pomoči morejo Rusi zares nuditi Kitajski, je vprašanje, ki morepre je ali sleje predstavljati jedro nesporazuma. Pomoč je bila tudi največ v mislih Chu En Lai-a, ko je obiskal Moskvo in kot protiuslugo podprl sovjetsko akcijo na Madžarskem.

Vpliv komunizma kot politične vere je na državljane SSSR-a majhen, a na državljane satelitskih dežel enak ničli. V industrijsko razvitih deželah izven sovjetskega območja je ta vpliv relativno majhen, medtem ko je sovjetski vpliv v gospodarsko nerazvitih deželah močan predvsem zaradi nerazporejenosti prebivalstva na pram kolonializmu in vplivu Evropejcev. Tega razporejenosti pa niso ustvarili komunisti - torej ne gre za vpliv komunizma kot politične vere - marveč se ga komunisti samo poslužujejo za dosego svojih ciljev.

Ivan Stanič

(Op.ur.: Zaradi pomanjkanja prostora bo vsebina predavanja diplomatskega dopisnika RICHARDA LOWENTHALA o mednarodnih posledicah izprememb v Vzhodni Evropi objavljena v prihodnji številki.)

PISMA UREDNIKU

G.urednik!- Pet dolgih let bo tega, kar sem v Vašem listu (KT 89) zapisal, da ni nikakršnega smisla v prizadevanjih za zmiganje in sodelovanje starih emigrantov in politikov in njihovih strank. Pisal sem, da se je nezaupanje do starih politikov pri mnogih sprememnilo v obup in da zato mnogim osvoboditev domovine ni nič več mar. Prazne besede in zgovorni molk so pripeljale v nebrižnost. Doma se ne bo nič spremenilo mi se bomo pa navadili tujine; komu bo potem še mar, sem vprašal pred petimi leti.

Danes je le malokomu še mar. Zato je razveseljivo, da se je oglašil g. Lovrenc z "Ustavnimi vprašanji". A še zmeraj tiči v isti stari napaki, na katero sem klical pred petimi leti. Obdeluje formalna vprašanja in veličastno razpravlja o točkah ustave, kot da bi to moglo obuditi Trnulčico naše emigracije k delovanju in sodelovanju. A če se ponižamo iz oblakov na trdna tla, bomo ugotovili, da tako razpravljanje nima smisla. Saj načelna nasprotstva še zdavnaj niso tako važna kot vprašanja življenja in smrti. Komu nizev v Jugoslaviji je trenutno smrtni sovražnik vseh beguncev. Mnogi, ki trohne v grobovih po Jugoslaviji, so priča, da to ni prazna fraza. Tito je za vse narode v Jugoslaviji eden in isti. Proti skupnemu sovražniku je najbolj učinkovita skupna borba. Svobodo v Jugoslaviji bodo dosegli vsi ali nobeden.

Kljub vsem tem očitnim resnicam sodelovanja v emigraciji ni. Kot smo v dolгих letih sprevideali, pri starih politikih ni niti najmanjše volje do sodelovanja. Stari voditelji so udarjeni ali slepoto in omejenostjo ali pa z grozotno sebičnostjo. To sem ugotovil pred petimi leti in leta so ugotovitev potrdila. Razpravljanje o ustavnih vprašanjih jo ne bodo omajala.

Enajst, skoraj dvanajst let emigracije je pokazalo, da pri voditeljih ni dobre volje. Kadar ni dobre volje, ne bo pomagalo še tako razpravljanje o tem, ali naj bo predsednik vlade voljen za dve ali štiri leta, ali naj ima pravoslavni patriarh ekstrateritorialne pravice, in morda ali naj kralj nosi krono potegnjeno na levo ali desno uho. Ju.G.

G.urednik! Ne razumem se na ustavna vprašanja, a le bi rad pripomnil k članku g. Lovrenca (KT 203). On pravi, da je važno za demokratski razvoj vsake dežele, da družbene organizacije kot stranke in delavske zveze niso v celoti odvisne od državnih oblasti, ampak da se lahko tudi pogajajo z njimi. Po mojem je važno, da so te organizacije popolnoma neodvisne

ne od državnih oblasti. Vsakršna odvisnost diši po totalitarizmu! Kako naj se stranke demokratično menjujejo na oblasti, če je ena povezana z državno oblastjo? Kako naj delavske zveze zastopajo delavske koristi, če so tudi le nekoliko odvisne? Š.T.

Novi ljudje! (KT 208-Razgledi).-G.urednik! G. Simonič očita uvodničarju v RAVNOGORSKEM BORCU demagogijo in neznanje. Jaz bi raje rekel, da se je temu uvodničarju šele sedaj posvetilo, v čem je ves problem delovanja emigracije. A očitek "neznanja" velja še v večji meri g. Simoniču, ki je očitno vsa pretekla leta mižal in ni opazil, da so številni poskusi sodelovanja med predvojnimi politiki in mlajšimi silami propadli zaradi domišljavosti, očetovske trme in "ugleda" teh politikov. G. Simonič morda tega ne ve, pa mu ni zameriti, da naenkrat plane pokoncu, ker je nekdo - morda v zelo radikalni obliki - pokazal, kje smrdi v emigraciji. Toda naj ne očita podobnega neznanja drugim! L.D.

G.urednik! Demokratičen duh nam je potreben, pravi g. Simonič. Gotovo - toda od kod? Večina predvojnih politikov je zrasla v totalitarnem ali pol-totalitarnem duhu, kar ne gre skupaj z demokratičnim duhom, ki so se ga našli gotovi mlajši ljudje na Zapađu. Pozivati na sodelovanje med "mladimi" in "starimi" se je doslej izkazalo kot mešanje olja in vode. Najnovejši primer je potovanje g. dr. Kreka v Pariz in London. Kdo ga je videl v Londonu, ne vem, toda nikdar ni bilo objavljeno, da se bo nahajal v Londonu in da ga je možno kje srečati. Morebitni ugovor, da to tudi ni bilo potrebno, ne drži, ker je dr. Krek baje tudi predsednik tkzv. Slovenskega narodnega odbora, pa bi bilo nujno, da na takih potovanjih sreča čim več Slovencev in sliši njihovo mišljenje - če tudi ni samo iz vrst njegovih pristašev. Kaj je bil zato vzrok njegovega obiska in kakšen je bil rezultat? Človek se ne izprehaja med Washingtonom, Parizom in Londonom za prazen nič, ko pri tem troši težke dolarje. Ako bi kdo želel ugovarjati, da je to "zaupna stvar", potem lahko delam vse mogoče neosnovane zaključke, kot n.pr., da je rezultat njegovega obiska v Londonu ustanovitev Slovenske Kreditne Zadruga, ki bo služila kot vir sredstev za namene SLS-a. Kdo mi more tako spekulacijo, -ki ni tako nemogoča - oporekati? A sedaj se pojavi g. Simonič in trdi, da je mišljenje onega, ki smatra, da je sodelovanje med "mladimi" in "sta-

rimi" vsaj zelo težavno, če že ne sploh nemogoče, totalitarno, fašistično in demagoško!

S.A.

G.urednik! "Stari imajo ugled - mladi pa voljo za delo", kakopak! Mladi naj delajo zato, da se bo večal ugled predvojnih politikov, katerih večina je diskreditirana tako doma kot v tujini! A baš to je edina "koncesija" predvojnih politikov mladim. Vi delajte - nam ni treba, mi že imamo svoje legitimacije! To je očitno njihovo stališče, sicer ne bi gledali tako pomilovalno na "nepriзнane" politično misleče ljudi. Strinjam se z g. Simoničem, da vsa modrost ni nakopičena v mladih glavah, kot ni v starih, toda kje so dokazi, da se tega naši predvojni politiki zavedajo? Samo enostranska dobra volja - in to je bil slučaj vsa ta leta - pa mora nujno voditi do razočaranja in do končnega preloma med "mladimi" in "stari mi". A to ni niti demagogija niti fašistično mišljenje! To je realnost, ki jo diktirajo sedanji pogoji.

D.Žvan

PRAVICA JE SPREGOVORILA

Vrhovno sodišče Avstrije je z ozirom na avstrijsko državno pogodbo odločilo, da sta v sodnih in upravnih okrajih Koroške, Štajerske in Gradišanske, kjer prebivajo Slovenci ali Hrvatje, slovenščina in hrvaščina (poleg nemščine) uradna jezika.

Celo zadevo je nehote sprožil madžarski veleposestnik grof Esterhazy, ki je tožil gradišanskega Hrvata Gregorića. Obtoženi pa se je skliceval na državno pogodbo in zahteval takega sodnika, ki zna hrvatski. Prizivno višje sodišče na Dunaju je bilo mnenja, naj potem pač ra bi tolmača. Toda Gregorić se je tudi proti temu pritožil in končno je Vrhovno sodišče Avstrije odločilo, da ima obtoženi - in s tem kajpak vsak avstrijski državljani slovenske ali hrvatske narodnosti v zadevnih okrajih - pravico do neposrednega stika s sodiščem v lastnem jeziku brez posredovanja tolmača.

V ZAPORU

Milovan Djilas je po mnenju zapadnih dopisnikov v Beogradu nastopil svojo tretjo letno zaporno kazen. Obsojen je bil lanskega decembra zaradi izpodkopavanja državne oblasti s propagando v inozemskih časopisih. Sojenje pred beograjskim so-

diščem je bilo tajno; javno je bila prebrana le obtožnica in objavljena Jugoslovanom in svetu v pouk. Djilas je zagrešil zločin, ker je obsojal Titovo zunanjo politiko in še posebej zadržanje ob madžarski revoluciji. Njegovi advokati so proti obsodbi vložili priziv, ki ga je višje republiško sodišče v januarju zavrnilo. Priziv na višje zvezno sodišče so mu odsvetovali kot nesmiseln. Po poročilu NEW YORK TIMES-a je bilo pričakovati, da bo Djilas premeščen v zapore v Sremski Mitrovici.

Kaznilnica v Sremski Mitrovici je stala že v starih slabih časih. Djilasova celica je verjetno v drugem bloku, kjer so zaprti važni politični ujetniki pod posebnim nadzorstvom podupravnika kaznilnice, ki je obenem šef UDBe v zavodu. V betonskem bloku so celice samice. Predvojni politični oddelek, kjer so bili za prti mnogi sedanji komunistični voditelji, je bil udobnejši. Minili so časimo narhističnega terorja, ko je Moša Pijade v zaporu udobno prevajal Marxov Kapital.

MOŠA PIJADE V ANGLIJI

Kot smo že objavili, je jugoslovanska parlamentarna delegacija pod vodstvom Moše Pijade obiskala Veliko Britanijo od 5. do 15. marca. Poleg ostalih je Pijade razgovarjal tudi z zunanjim ministrom Selwyn Lloydom o odnosih med obema deželama. Delegacija je bila na večerji tudi pri izvršnem odboru laburistične stranke in predsedniku Spodnjega doma. BBC televizijska služba pa je morala odpovedati interview z Mošo, ker ni želel odgovoriti na gotova vprašanja - menda o Djilasu. Isto vprašanje se je nato pojavilo na večerji za tuje novinarje, kjer je prišlo do glasnih protestov, ko je Pijade izjavil, da tudi če bi mogel pomagati Djilasu, tega ne bi napravil in da je docela upravičeno zapreti človeka, ki nasprotuje režimu. To je baje po njegovem mišljenju pravilno v katerikoli državi. Bogsigavedi, če Pijade smatra tudi svoj zapor v predvojni Jugoslaviji za upravičeno dejanje? Raje bi rekli, da ga smatra za izraz fašističnega in kapitalističnega terorja! Jugoslovanska parlamentarna delegacija se je na ta način odlično kompromitirala v očeh britanske javnosti - sicer pa drugega ni bilo pričakovati.

Delegacija je obiskala tudi Cambridge in Coventry.

KLIC TRIGLAVA izdaja SLOVENSKA PRAVDA. Njeno mišljenje predstavljajo samo oni pripevki, ki so podpisani od Izvršnega odbora. - Naslov časopisa je: BM/TRIGLAV, London, W.C.1. - Izhaja vsako prvo in tretjo soboto v mesecu. Naročnina znaša: 24/- letno, 6/- četrtletno odn. protivrednost v drugem denarju. ŠIRITE KLIC TRIGLAVA!